

Зміст

1. Загальні основи методики навчання української літератури в середній школі	1.1. Методика навчання української літератури як наука	7
	Об'єкт, предмет і структура методики навчання української літератури	8
	Джерела і чинники розвитку методики навчання української літератури	11
	Методи наукового дослідження в методиці навчання української літератури	14
	Зв'язки методики навчання української літератури з іншими науками	17
	Історія розвитку методики навчання української літератури	20
	1.2. Теоретичні основи навчання української літератури в школі	31
	Загальнодидактичні і специфічні принципи навчання української літератури	31
	Завдання літературної освіти і вимоги до фахової підготовки вчителя	37
	Програмно-методичне забезпечення шкільного курсу української літератури	40

	1.3. Психолого-педагогічні засади навчання української літератури в середній школі	50
	Специфіка сприймання літератури молодшими підлітками	51
	Особливості сприймання літератури старшими підлітками	55
	Особливості прочитання художньої літератури в ранній юності	59
2. Організування навчання української літератури	2.1. Методи навчання літератури	66
	Загальнодидактичні методи навчання	67
	Специфічні методи навчання літератури	71
	Використання методів літературознавчого дослідження в школі	83
	2.2. Літературні навчальні завдання	89
	Функції та структура літературних навчальних завдань	90
	Класифікації літературних завдань	92
	2.3. Методичні основи проведення уроку літератури	99
	Специфіка уроку літератури і вимоги до нього	99
	Принципи структурування уроку	102
	Класифікації уроків літератури	105
	Використання наочності на уроках української літератури	110
	2.4. Позакласна робота з української літератури	123
Індивідуальна позакласна робота	123	
Групова позакласна робота	125	
Масова позакласна робота	128	
3. Шкільний аналіз художнього твору	3.1. Методика шкільного аналізу художнього твору	137
	Методологічні засади і типологія шкільного аналізу художнього твору	137

	Методика визначення ідейно-тематичної основи твору	141
	Послідовність розкриття образу-персонажа	144
	3.2. Особливості аналізу творів різних родів і жанрів	148
	Шкільний аналіз епічних творів	149
	Вивчення ліричних творів у школі	156
	Особливості вивчення драматичних творів	165
	Специфіка аналізу міжродових жанрів	170
	Шкільний аналіз фольклорних творів	172
4. Вивчення літературо- знавчого матеріалу	4.1. Вивчення життєпису та індивідуального стилю письменника	180
	Завдання, принципи, джерела і форми вивчення життєпису письменника	180
	Шкільне тлумачення індивідуального стилю письменника	185
	4.2. Специфіка уроків позакласного читання, літератури рідного краю, вступних і підсумкових занять	188
	Методичні засади організування уроків позакласного читання	189
	Методика вивчення літератури рідного краю	193
	Особливості вступних уроків	195
	Методика проведення підсумкових уроків	198
	4.3. Технологія засвоєння теоретико- літературних понять та опрацювання літературно-критичних статей	200
	Методика вивчення теоретико-літературних понять	201
	Модель вивчення літературного напрямку	205
	Завдання та прийоми опрацювання літературно-критичних статей	208

5. Методика розвитку мовлення	5.1. Форми роботи над мовою художнього твору та мовленням учнів	214
	5.2. Розвиток усного мовлення	219
	5.3. Розвиток писемного мовлення	224
6. Інновації у методиці навчання української літератури	6.1. Діалогізм і проблемність як принципи сучасного прочитання української літератури	236
	Філософсько-психологічні засади інноваційної діяльності в галузі літературної освіти	236
	Види діалогів на уроках української літератури	239
	Проблемні ситуації і питання літературного характеру	243
	6.2. Інноваційні технології та прийоми навчання української літератури	246
	Інноваційні технології навчання української літератури	247
	Інноваційні прийоми навчання української літератури	265
	6.3. Інтеграційні типи літературних занять	269
	Урок — історичне дослідження	270
	Урок — філософське дослідження	273
	Урок — літературно-біблійне дослідження	279
	Урок — психологічне дослідження	283
	6.4. Інформаційні технології у навчанні української літератури	289
	Термінологічний словник	297
	Література	304

1.

Загальні основи методики навчання української літератури в середній школі

Літературна освіта є важливим складником гуманітарного пізнання дитини. Український народ протягом віків створив непроминальні художні цінності як фольклорного, так і літературного характеру. Найкращі твори вітчизняного мистецтва слова, які діти здатні сприйняти у певному віці, вивчають у середній школі. Забезпечити їх належне осягнення, розкриття пізнавального, естетичного і виховного потенціалу покликана методика навчання української літератури. Ця наука поєднує в собі педагогічний і літературознавчий складники, адже у ній ідеться як про зміст навчання, так і про його шляхи та виховні завдання.

1.1. Методика навчання української літератури як наука

Специфіку методики навчання літератури як науки визначають предмет дослідження, методи, якими вона послуговується, а також особливості результатів її пошуку порівняно зі здобутками інших наук. Методика

має своє коло проблем, чинники розвитку, структуру. Ця педагогічна наука тісно пов'язана з літературознавством. Результати досліджень методики навчання української літератури спрямовані на практичне використання в навчальних закладах.

Об'єкт, предмет і структура методики навчання української літератури

Методика навчання української літератури покликана дати вчителю психолого-педагогічні основи та практичні рекомендації щодо навчання літератури в школі. Учитель української літератури має не лише володіти знаннями про письменство, основними теоретико-літературними поняттями, а й збагнути принципи викладання шкільного предмета «Українська література» та вміти застосовувати їх на практиці.

Методика навчання української літератури — педагогічно-літературознавча прикладна наука, що містить психолого-педагогічні засади роботи вчителя, вимоги до літературного і літературознавчого змісту навчання, рекомендації щодо дидактичних шляхів його опанування, стратегії виховання учня засобами художнього слова.

Об'єктом методики навчання української літератури є навчальний процес, тобто взаємодія вчителя і учнів, що має на меті набуття учнями літературної компетентності та розвиток особистості засобами художнього слова. *Предметом* — система принципів, методів, технологій, прийомів, форм, видів, засобів навчальної і виховної роботи на уроках української літератури та в позакласній літературній діяльності вчителя й учнів.

Специфіка методики навчання української літератури позначається на результаті методичних досліджень. Результатом праці вченого-методиста є методична модель викладання літератури — системний розв'язок певної проблеми викладання української літератури, який охоплює: характеристику складника літературної компетенції, який має опанувати учень; теоретичні засади, принципи, зміст і засоби навчання; дидактичні шляхи їх реалізації — технологію, методи, прийоми, типи занять, види роботи тощо. Наприклад, модель прочитання художнього твору у загальношкільному кон-